

Plantedirektoratet

KJK

Den 19. november 2004

J.nr.: PD 0112-8

BSC/PBE

**Notat
høringssvar i forbindelse med**

**udkast til bekendtgørelse om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder
udkast til bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale**

Udkast til bekendtgørelse om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder og bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale har været til høring i perioden fra den 8. oktober 2004 til den 3. november 2004.

I det følgende gives et resumé af de indkomne høringssvar opdelt i generelle bemærkninger, emneopdelte bemærkninger og specifikke bemærkninger til enkelte bestemmelser i bekendtgørelserne.

Bemærkninger til høringssvarene er anført med kursiv. Høringssvarene anføres til begge bekendtgørelser under et.

Der er modtaget høringssvar fra: Landbrugsraadet, der har afgivet høringssvar på vegne af Brancheudvalget for Frø, Danmarks Biavlerforening, Danmarks Landboungdom, Dansk Erhvervsgartnerforening, Dansk Landbrug, Dansk Landbrugs Grovvarereselskab, Danske Slagterier, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug, Landsforeningen danske Maskinstationer, Landsforeningen den lokale andel samt Økologisk Landsforening. Endvidere er modtaget høringssvar fra ABE, Danmarks Naturfredningsforening, NOAH, Greenpeace, Biodynamisk Forbrugersammenlutning, Dansk Skovforening, Det Økologiske Fødevareråd, Advokatrådet, Danske Speditører v/ HTS, Datatilsynet, Domstolsstyrelsen, og Konkurrencestyrelsen.

Der er den 11. november 2004 afholdt møde om bekendtgørelsen med Dansk Transport og Logistik (DTL). Bemærkninger fremkommet på mødet er medtaget i notatet.

Følgende organisationer har ikke haft bemærkninger til bekendtgørelsesudkastene:

Domstolsstyrelsen og Konkurrencestyrelsen.

Forbrugerrådet meddeler, at man af ressourcemæssige årsager ikke har mulighed for at forholde sig til bekendtgørelserne, og at rådet ikke kan tages til indtægt for at støtte disse eller det modsatte.

Generelle bemærkninger

Landbrugsraadet m.fl. anfører, at sameksistensloven i sin konstruktion er forbillig, idet den beskytter de økologiske og konventionelle landmænd, som ikke ønsker at anvende GMO. Landbrugsraadet m.fl. udtrykker tilfredshed med bekendtgørelsernes bestemmelser om frister for information til nabolandmænd og mulighed for frivillige aftaler landmænd imellem om fravigelse af afstande til naboafgrøder.

Danmarks Naturfredningsforening udtrykker tilfredshed med bekendtgørelserne og finder, at bekendtgørelserne er i overensstemmelse med loven og har ikke bemærkninger herudover.

Medlemmerne af det økologiske Fødevareråd uden for ministerområdet v/Specialarbejderforbundet meddeler, at man støtter det foreslåede indhold i bekendtgørelserne.

Datatilsynet har afgivet bemærkninger af hovedsagelig teknisk karakter. Bemærkningerne er taget til efterretning.

Biodynamisk Forbrugersammenslutning, NOAH og Greenpeace har afgivet bemærkninger, der overordnet er sammenfaldende med de bemærkninger, der fremkom i forbindelse med høring over lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder. En del af bemærkningerne omfatter selve risikovurderingen, som ikke er omfattet af loven, men gennemføres i forbindelse med ansøgning om tilladelse til markedsføring i henhold til udsætningsdirektivet.

Agricultural Biotechnology Europe, ABE finder det positivt, at Danmark tager initiativ til at regulere sameksistens og erstatningsspørgsmål, men finder generelt, at bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der ikke er proportionale med risikoen for spredning af pollen eller frø over de fastsatte grænseværdier. ABE udtrykker bekymring for, at kravene vil afholde de fleste landmænd fra at anvende GMO.

Dansk Skovforening anfører, at flerårige planter ikke er omfattet af bekendtgørelserne, idet afgrøderne ikke blev medtaget i lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder, trods skovforeningens tidligere bemærkninger herom.

Dansk Skovforening peger i høringssvaret på forhold af relevans for senere regulering.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer.

Greenpeace anfører, at kompensationsordning bør udvides til at dække samtlige meromkostninger for GMO-frit landbrug, og at ordningen bør ændres således, at krav om afstandsgrænser til nabomark, krav om forureningen isamme dyrkning sæson og krav om forurening ved bestøvning udgår.

Disse forhold er afklaret i forbindelse med lovens vedtagelse, og vil ikke kunne ændres i bekendtgørelserne.

NOAH støtter GM -dyrkerens informationspligt til blandt andet at informere naboer.

I forhold til kontrol af GMO-dyrkningen i Danmark, ønsker NOAH stikprøvekontrol af nabomarker foretaget af staten inden for og udenforsikkerhedsafstanden . NOAH vurderer, at kontrollen tillige vil give et nationalt billede af spredningsomfanget og evaluere om sikkerhedsafstandene er tilstrækkelige.

Loven vil løbende blive evalueret bl.a. for at vurdere, om de fastsatte regler er tilstrækkelige. Der er ikke hjemmel i den nuværende lov til at pålægge den GM-fri producent en pligt til at udtage GM-analyser fra sin produktion.

Den kontrolpraksis, som Fødevareministeriet ved Plantedirektoratet hidtil har gennemført ved løbende stikprøveanalyser for indhold af GMO i den økologiske produktion videreføres. Analyserne udtages som hovedregel i grovvareledet i overensstemmelse med kontrolprincipper om risiko og væsentlighed.

Særlige emner:

Dyrkningsaftaler

Landbrugsraadet m.fl. anfører, at der for at undgå tvivlsspørgsmål i bekendtgørelsen bør fastsættes rammer for nabolandmænds fremsættelse af indvendinger mod dyrkning af GM-afgrøder inden for den fastsatte minimumsafstand, herunder en tilbagemeldingspligt og- frist for nabolandmanden.

Agricultural Biotechnology Europe, ABE, anfører, at GM-landmanden ikke bør pålægges pligt til at informere og indgå i dialog med nabolandmanden og at der er behov for at klarlægge krav til ikke GM-landmanden om tilbagemelding m.v.

NOAH kan ikke støtte, at landmændene kan fravige afstandskravene ved at indgå frivillige aftaler med nabolandmænd.

Ifølge bekendtgørelsen § 10 kan nabolandmænd indgå aftale om fravigelse af de afstandskrav, der er fastsat i bekendtgørelsen. En sådan aftale er relevant for GM-dyrkeren, hvor den GM-fri-nabolandmand ikke har en afgrøde af samme art eller slægt, der kan indkrydses med GM-dyrkerens afgrøde.

Konsekvensen af en aftale er for GM-dyrkeren, at der kan sås tættere på nabolandmandens mark. Hvis der er indgået en aftale og sker indkrydsning af den afgrøde, der er omfattet heraf, kan nabolandmanden ikke få kompensation i medfør af bekendtgørelsen.

Lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder indeholder ikke hjemmel til at fastsætte bestemmelser om, at en nabolandmand skal reagere på en henvendelse fra GM-dyrkeren om, at denne ønsker at dyrke GM-afgrøder indenfor dyrk-

ningsafstanden. Der er ikke hjemmel i loven til at forpligte nabolandmanden ved passivitet. Forpligtelsen til at indgå aftaler og til at informere vil indgå i den løbende evaluering af loven.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

Information

Landbrugsraadet m.fl. finder, at der i vejledningsform bør udformes rammer for, hvordan GM-dyrkeren kan opfylde sin forpligtelse til at informere nabolandmænd i henhold til bekendtgørelsen.

ABE anbefaler at fastsætte en præcis og rimelig procedure for, hvordan den generelle information til de omkringliggende naboer skal foregå.

Det er hensigten i en vejledning at give forslag til, hvorledes GM-dyrkeren kan opfylde informationsforpligtelse. Informationsforpligtelsen vil indgå i den løbende evaluering af loven.

Greenpeace ønsker fuld offentlig adgang til information om, hvor GMO dyrkes og herunder om beliggenhed af GMO-marker på GPS/GIS kort, tilgængeligt på Internettet.

NOAH ønsker et krav om, at GMO-landmanden skal skilte på sin mark og ejendom med, at der dyrkes med GMO.

ABE advarer mod, at GM-dyrkeren kan blive udsat for hærværk, hvis hans marker offentliggøres udover til en begrænset kreds.

*Plantedirektoratet offentliggør placeringen af GM-marker på internettet. Reaktio-
ner m.v. over for hærværk m.v. mod GM-dyrkeres arealer henhører under politi-
myndigheden.*

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

Afstandskrav og dyrkningsintervaller

NOAH er uenig i de afstandskrav og dyrkningsintervaller, der fremgår af bekendtgørelsen.

ABE giver udtryk for, at afstandskravene er for restriktive.

Plantedirektoratet har lagt udredningsgruppens vurderinger til grund for fastsættelse af afstandskrav.

Greenpeace anfører, at offentlige/rekreative arealer bør indgå i bekendtgørelsen.

Det fremgår af bemærkningerne til loven, at der vil kunne fastsættes afstande til uopdyrkede arealer, rekreative områder m.m. i tilfælde, hvor der forekommer vilde slægtninge.

Sådanne afstandskrav vil for relevante afgrøder blive fastsat i bilaget, hvor de specifikke krav til de enkelte afgrøder er opført.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen. Det bemærkes, at det ikke er relevant for de afgrøder, der er omfattet af bekendtgørelses udkastet.

Godkendelse og uddannelseskra

NOAH bifalder krav om uddannelse og godkendelse af de avlere, der vil dyrke GMO, samt af maskinstationer og transportvirksomheder, men finder ikke, at kravene til undervisningen er tilstrækkeligt omfattende.

Viden om hvorledes der kan ske spredning fra en GM-afgrøde til andre marker, indgår i kravene til undervisningen.

DTL finder at kravet til uddannelse af transportvirksomhederne er for omfattende.

Danske Speditører v/ HTS anfører, at det bør tilsikres, at uddannelsesniveaueet ikke medfører unødige gene i forhold til det generelle transportbillede.

Kommentarer til bekendtgørelsernes enkelte bestemmelser:

Bekendtgørelse om dyrkning af genetisk modificerede afgrøder

§ 2

Uddannelseskra

Landbrugsraadet, m.fl. anfører, at bestemmelsen bør udvides fra at omfatte ansatte og den, der håndterer GMO, til også at omfatte ejere af maskinstationer m.v.

Den foreliggende bestemmelse indeholder uddannelseskra til den, der er ansat, og den der håndterer eller transporterer genetisk modificerede afgrøder. Pålægges ejerne af en maskinstation også et uddannelseskra vil der være tale om en skærpelse.

Bestemmelsen er ændret i overensstemmelse hermed.

DTL finder, at kravet om uddannelse af alle, der transporterer GMO-afgrøder, er for omfattende og foreslår som alternativ alene uddannelse af virksomhedsindehavere, eventuelt med henblik på videreuddannelse af virksomhedens medarbejdere.

DTL finder endvidere, at uddannelseskrevet kunne erstattes af krav om overholdelse af standarder/procedurer for rengøring.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

§ 11

Dyrkerens pligt til at sikre sig bevis for gennemført uddannelse hos maskinstationer m.v.

Agricultural Biotechnology Europe, ABE anfører, at det ikke klart fremgår, om GMO-dyrkeren har ansvaret for at sikre, at f.eks. transportøren opfylder bekendtgørelsens undervisningskrav. ABE mener ikke, at det er et ansvar, man kan pålægge GM-dyrkeren.

Landbrugsraadet, m.fl. finder samstemmende, at GM-landmanden ikke skal påse maskinstationsejerens "GM-kørekort" og foreslår, at bestemmelsen ændres til: "Dyrkere af genetisk modificerede afgrøder har pligt til inden håndtering eller transport at informere maskinstationer, transportvirksomheder eller andre, der på dyrkerens vegne håndterer eller transporterer om, at det er genetisk modificerede afgrøder".

Det er dyrkerens ansvar, at der ikke sker spredning og derfor også i hans interesse, at sikre at den transportør m.v., der anvendes er uddannet hertil.

Formuleringen fastholdes, idet der i § 16 er indsat en bestemmelse om pligt til dyrkeren om også at informere disse samarbejdspartere på forhånd.

§ 15

GM-dyrkeres pligt til at informere ejere og brugere af marker indenfor en nærmere afstand om den påtænkte afgrøde.

ABE foreslår, at naboer informeres samtidig med, at myndighederne informeres den 21. april jvf. § 18. Det vil betyde en lettelse for GM-dyrkeren.

Bestemmelsen er indsat af hensyn til nabolandmændene. Det er hensigten med den tidlige information, at nabolandmændene i deres dyrkningsplanlægning skal kunne tage højde for GM-dyrkerens planer, hvis de ønsker det.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

§ 17

Information ved salg, m.v.

DTL finder bestemmelsen unødvendig under hensyn til rengøringskravet i § 13. Samtidig finder DTL, at bestemmelsen vil være vanskelig at kontrollere.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

§ 23

Plantedirektoratets ret til at meddele forbud og påbud, og hvem der skal afholde de udgifter forbundet hermed.

Advokatrådet anfører, at bestemmelsen i § 23, stk. 2, 1. pkt. er en bestemmelse om udgifter knyttet til forbud/påbud. Det er uklart om de udgifter bestemmelsen omfatter knytter sig til meddelelsen af påbudet/forbudet eller til opfyldelse heraf. Hvis det første er hensigten bør det præciseres. Er det sidste tilfældet synes bestemmelsen overflødig.

Bestemmelsen er sædvanlig i forhold til lignende bestemmelser inden for ministerområdet

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

§ 28

Straffebestemmelser

Greenpeace ønsker fastsættelse af afskrækkende bøder særligt for de virkemidler, det er svært at føre kontrol med og henviser til forliget om sameksistensloven 25. maj 2004.

Da udmåling af bødestraf hører under domstolene, vil dette ikke fremgå af bekendtgørelsen.

Bilag 1

Krav til undervisningens indhold

Dansk Skovforening anfører, at man i forbindelse med bilag 1, der fastsætter kravene til undervisning, bør medtage også flerårige planter.

De særlige egenskaber, der vedrører flerårige landbrugsafgrøder uanset de ikke er omfattet af bekendtgørelsen, vil indgå i undervisningen, således at denne også fremtidssikres.

Bilaget er ændret i overensstemmelse hermed.

DTL finder at længden af uddannelsen ikke er proportional med uddannelsens formål og indhold, samt at hovedvægten i uddannelsen i givet fald bør vedrøre kravene til transporten (overdækning, tankvogn o.l.) samt kravene til rengøringen evt. angivet ved anvendelse af specifikke standarder

Formuleringen i bilaget er justeret, således at angivelsen af timetallet for uddannelsen er udgået. Endvidere er rækkefølgen under punkt B, om kravene til uddannelsens indhold, ændret .

Bilag 2

Betingelser for dyrkning, håndtering m.v.

ABE anfører, at det for bederoe, pkt. C bør præciseres, hvad der menes med omkringliggende arealer for ikke at skabe unødigt tvivl. ABE foreslår, at der fastsættes en omkreds på 50 m. rundt om marken med GM-afgrøder, hvor der skal bekæmpes stokløbere.

Formuleringen svarer til anbefalingerne i udredningsgruppens rapport. Bekæmpelsen omfatter såvel stokløbere som spildplanter på marker og omkringliggende arealer.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af formuleringen.

Landbrugsraadet m.fl. anfører, at der bør der være bestemmelser om overdækning af køretøjer ved transport, hvor det er relevant.

For de afgrøder der er omfattet af bekendtgørelsen, er overdækning ved transport ikke påkrævet, jf. udredningsgruppens rapport. Det er hensigten at fastsætte bestemmelser herom for de afgrøder hvor det er relevant.

Udover ovenstående har høringsparterne afgivet bemærkninger til de enkelte bestemmelser af lovteknisk/praktisk karakter. Bemærkningerne er taget til efterretning.

Bekendtgørelse om kompensation for tab på grund af visse forekomster af genetisk modificeret materiale

§ 2

Tærskelværdi for udbetaling af kompensation

Greenpeace anfører, at en grænseværdi på 0,9 % strider mod EU's bestemmelser om grænseværdier for GM-forekomst.

Ifølge loven er det den til enhver tid gældende tærskelværdi for mærkning af utilsigtet GMO-forekomst grænseværdi, der vil finde anvendelse. Dette er i overens-

stemmelse med Kommissionens henstilling om sameksistens, og bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer heri.

Reglerne for dyrkning af genetisk modificerede afgrøder er fastsat på baggrund af anbefalingerne i den videnskabelige rapport fra Udredningsgruppen og således at tærskelværdien for mærkning af GMO-indhold i fødevarer og foderstoffer vil kunne overholdes.

Hvis der forekommer GMO-iblanding i nabomarkerne, vil de i forhold til kompensationsordningen blive betragtet som utilsigtede eller teknisk uundgåelige. Dyrkningsreglerne vil herudover løbende blive evalueret ud fra de praktiske erfaringer med reglerne.

§ 4 og § 5

Anmeldelsesfrister

Greenpeace tilslutter sig at der bør være krav om hurtig anmeldelse men finder at fristen for anmeldelse inden 14 dage er for kort.

Biodynamisk forbrugersammenslutning anfører, at fristen på 14 dage for anmeldelse er for kort.

Anmeldelse i henhold til bekendtgørelsen skal ske i to omgange.

Først efter § 4, hvor der skal anmeldes inden 14 dage efter anmelderen er eller burde være blevet bekendt med iblandingen. Denne anmeldelse skal indeholde faktuelle oplysninger samt en redegørelse for, hvorledes forekomsten er konstateret.

Efter § 5 skal anmeldelsen følges op af nærmere oplysninger.

Det er væsentligt af hensyn til det videre sagsforløb, at anmeldelsen sker så hurtigt som muligt.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af fristen efter § 4, men fristen for den opfølgende anmeldelse efter § 5, er ændret fra 14 dage til 4 uger.

§ 9

Refusion af omkostninger til prøvetagning

NOAH finder det urimeligt, at omkostninger til prøveudtagning kan påhvile skadeanmelder, såfremt en GMO-forurening ikke kan påvises. NOAH anfører, at der bør være et loft på skadeanmelders omkostninger på maksimalt 1000,- kr. Øvrige omkostninger bør afholdes af staten eventuelt gennem en fond.

Bestemmelsen er medtaget for at sikre, at udgifter til prøveudtagning og analyser begrænses mest muligt. GMO-analyserne vil kun skulle gennemføres i tilfælde,

hvor der er begrundet mistanke om GMO-iblanding, for eksempel hvor en for-analyse med en immunologisk test har påvist indhold af GMO.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

§ 11 og § 12

Opgørelse af kompensationen

Greenpeace ønsker et krav om, at man skal have benyttet GMO-frit såsæd for at kunne få erstatning, og henviser til, at dette er anført i bemærkningerne til lovforslaget.

Fastsættes der krav om anvendelse af GMO-fri udsæd, vil der vil være tale om en skærpelse i forhold til skadelidte.

I bemærkningerne til lovforslaget er det som eksempel på en situation, hvor kompensation kan nedsættes eller bortfalde anført:

”Kompensation kan efter stk. 5 nedsættes, eller efter omstændighederne helt bortfalde, såfremt jordbrugeren ved sin adfærd har vanskeliggjort regresadgangen jf. § 8. Dette kan jordbrugeren uagtsomt eller forsætlig ved f.eks. .... ikke at anvende GMO-fri udsæd....”

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.

Greenpeace anfører, at bestemmelsen om, at ”Plantedirektortæt, efter der udbet ales kompensation, indtræder i den ”eventuelle” erstatningssag mod skadevolder” ikke stemmer overens med det forhold, at der altid vil blive forsøgt regres mod skadevolder.

§ 12 er ændret i overensstemmelse hermed.

§ 13

Klage

Biodynamisk Forbrugersammenslutning beklager, at der ikke er en administrativ klageadgang og at der kun er 4 ugers betænkningstid for anlæggelse af retssag.

Bestemmelsen er fastsat ud fra et hensyn til den forurettede for at fremme en erstatningssag. Det er Fødevareministeriet, der skal anlægge retssagen og de fire uger er fastsat ud fra et ønske om at fremme sagen.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsen.